

یادداشت

سهم صنایع غذایی در اقتصاد

حسن فروزان فرد
رئیس کمیسیون خصوصی سازی اتاق ایران

تولیدات محصولات غذایی سهم بسیار زیاد و تقریباً ۱۰۰ درصدی از نیاز بازار داخلی را تامین می کند. در حوزه مجموعه صنایع کنسرو در ایران که شامل غذاهای کنسرو شده، بسته بندی شده، چاشنی ها، نوشیدنی ها، رب گوجه فرنگی، تن ماهی، کنسروهای مختلف خوراکی و... است، در همه فروشگاه ها حتی فروشگاه های لوکس، اغلب این محصولات کاملاً ایرانی هستند و تقریباً عمده این محصولات از تولید کنندگان داخلی تامین می شوند. ظرفیت بزرگ تولیدی در ایران در سال های گذشته به وجود آمده است. در استان های مختلف و حتی شهرستان ها نیز این موضوع توسعه داشته و بازار کاملاً اشباع است. در این حوزه ها، محصولاتی که مواد اولیه داخلی دارند و حتی می توان گفت که ۱۰۰ درصد از بازار در اختیار تولید کنندگان ایرانی است، مگر اینکه مواد اولیه خارجی داشته باشند. برای مثال کنسرو درت شیرین در خارج از ایران تولید شده چون ماده اولیه آن ایرانی نیست البته همان کنسرو هم مواد اولیه اش وارد ایران شده و بسته بندی می شود، اما ممکن است که نمونه خارجی آن را نیز در بازار موجود باشد؛ برای مثال میوه هایی که در ایران نیست از جمله آناناس. یعنی موارد کنسرو خارجی که در صنایع کنسرو در ایران می بینید به این علت است که ماده اولیه اش در ایران وجود نداشته یا توجیه اقتصادی حمل کالای ماده اولیه به صورت تازه وجود ندارد. سهم کل صنایع غذایی و محصولات کشاورزی در اقتصاد کشور بیشتر از آن چیزی است که به صورت رسمی اعلام می شود، چرا که قسمت عمده ای از فعالیت های کشاورزی هنوز به صورت رسمی ثبت و ضبط دقیقی ندارد و از طرف دیگر، قسمت عمده ای از فعالیت های خرد فروشی صنایع غذایی نیز هنوز در خارج های رسمی انجام نمی شود. بنابراین ما در این حوزه نقش مهم تری داریم. همچنین قسمت عمده ای از محصولاتی که توسط کشاورزان تولید و مصرف می شود، مورد توجه قرار نمی گیرد و همین طور تولیدات زیادی در صنایع تبدیلی اتفاق می افتد و توسط خودشان مورد استفاده مجدد قرار می گیرد که مورد توجه واقع نمی شود. با این حال، صنایع غذایی یکی از مهم ترین گروه های صنعتی است که پراکندگی مناسبی در سطح کشور دارد، یعنی در یک منطقه به خصوص نبوده و پراکندگی آن تقریباً در همه گوی و چون دارد، در استان خراسان شمالی، استان خراسان رضوی، خراسان جنوبی، تهران، آذربایجان شرقی و غربی، کرمانشاه، خوزستان، هرمزگان. در نقاط مختلف نیز صنایع غذایی تبدیلی با کار پژه های مشخص خود مشغول به فعالیت هستند؛ استان های مازندران، کردستان و گیلان. این پراکندگی، ارزش زیادی برای صنعت و ایجاد فرصت های شغلی مناسب در نقاط مختلف دارد و به مکانیزم های کشاورزی آن استان ها کمک می کند و توانسته اشتغال های پایدار ایجاد کند چرا که بازار صنایع غذایی، بازار گوناگوندت نیست و بازار یک یا دو سال نیست و حتی شرکت های کوچکی که در صنعت در دست اقتصادی دارند معمولاً عمرشان طولانی می شود. در بازار صنایع غذایی چندین سال طول می کشد تا فرد آن بازار را به دست آورد و به راحتی این بازار را از دست نمی دهد و چون محصول مصرفی خانوار است اگر بتواند در این زمینه ورود کند، قاعدتاً می تواند در بازار باقی بماند و بنابراین جزو صنایع کشاورزی است که کم دیر دارد و دارای نمونه خارجی نیست که هر کسی به راحتی بتواند در آن ورود کند. باید توجه داشت، به همان اندازه ای که مردم نان مصرف می کنند روغن، رب گوجه فرنگی، تن ماهی، مربا و ترشی، بستنی و بیسکویت و... نیز مصرف می کنند و این محصولات صنایع تبدیلی کشاورزی است که در بازار در حال رشد و پیدایش است و به همین راحتی نیز از پانمی افتد و این مساله در بسیاری از صنایع دیگر وجود ندارد، چون عمده مواد اولیه و کالاهای بسته بندی آنها ممکن است وارداتی بوده و تغییرات نرخ ارز و شرایط اقتصادی باعث شد آنها را وادار می کند که تغییراتی در اندازه تولید ایجاد کنند، اما از آنجایی که عمده صنایع تبدیلی کشاورزی از مواد داخلی در ساماندهی محصول خود استفاده می کنند، سهم مهمی در اشتغال حوزه کشاورزی دارند که اگر این صنایع نباشد، آن اشتغال از بین می رود. درست است که در شرکت های صنایع تبدیلی کار می کنند اما اگر این تقاضای موثر در داخل بازار ایران وجود نداشته باشد، آن اشتغال در حوزه کشاورزی نیز قطعاً به این اندازه نخواهد بود و رشدی که در توسعه کشاورزی در سال های اخیر اتفاق افتاده (نرخ رشد موثر کشاورزی در چند سال گذشته را تجربه کرده است) بی تردید آن قسمت ناشی از مصرف پایدار تر و حرفه ای تر است که در صنایع تبدیلی می وجود آمده است. بنابراین این صنایع تبدیلی به عنوان یک مرکز کل ارزش توانسته ظرفیت های مناسب تری در کشاورزی به کار گیرد و در واقع قسمت مهمی از افزایش مقدار کشاورزی ایران ناشی از همان توسعه صنایع تبدیلی است. از طرف دیگر نیز، توانسته ظرفیت خرید و فروش را در کشاورزی توسعه دهد. به در هر محله چندین فروشگاه کوچک و بزرگ مشاهده می کنید که عمده آنها مملو از کالاهای صنایع تبدیلی کشاورزی است؛ یعنی پایه آن مغازه روی فروش این کالاها شکل می گیرد، با فروشگاه های بزرگ و هایپرمارکت ها که امروز فعالیت می کنند، قسمت عمده ای از کالاهای تولیدی داخلی که استفاده می کنند و در قفسه ها موجود است، تولید صنایع تبدیلی کشور در فرم ها و شکل های مختلف است و خوشبختانه حتی اگر ظرفیت واردات هم وجود داشته باشد، در اغلب کالاها و محصولات مزیتی برای واردات وجود ندارد.

دنیای اقتصاد: تصویر آماری صدور محصولات صنایع غذایی و کشاورزی ایران از ابتدای اسامال تا انتهای آبان منتشر شد. این آمار نشان می دهد که سهم محصولات کشاورزی و غذایی در صادرات ۸ ماه منتهی به آبان معادل ۱۴ درصد بوده است. کمیسیون کشاورزی، آب و صنایع غذایی اتاق تهران در گزارشی به جزئیات آماری صادرات این گروه پرداخته است. در این گزارش به ۴۰ مقصد عمده صادراتی ایران اشاره شده است که عراق در صدر این لیست قرار گرفته است. آمار نشان می دهد صادرات ایران از ابتدای اسامال تا انتهای آبان به این کشور همسایه قابل توجهی است؛ به گونه ای که فاصله ارزش صادراتی عراق با کشور دوم که افغانستان است بیش از یک میلیارد دلار است. همچنین در گزارش پیش رو چالش های صادرات محصولات کشاورزی و غذایی در پنج سر فصل توضیح داده شده است. سیاست های ارزی، قوانین و مقررات تجاری و تحریم، قیمت تمام شده بالا، سیاست های غیرهوشمند حمایت از بخش کشاورزی و تنوع کم بازارهای صادراتی مهم ترین چالش های صادرات این گروه محسوب می شود.

فعالان اقتصادی بر این باورند که موانع مختلفی که از آن با عنوان تحریم داخلی یاد می کنند، فرصت های صادراتی را از آنها بروده و سد راه توسعه آنها شده است. یکی از این موانع، سیاست های ارزی است. صادراتی که در این حوزه با آن دست و پا کنندگی مناسبی در دستورات عملی صادر شده در این حوزه از شفافیت لازم برخوردار نیست و بدون اطلاع رسانی قبلی، اجرامی شود. مساله پیمان سپاری ارزی که به اعتقاد فعالان اقتصادی مغایر با قانون مقررات صادرات و واردات است نیز اخیراً صادر کنندگان را مقابل مانعی بزرگ قرار داده است. قوانین و مقررات تجاری در حوزه صادرات هم مصانعی را برای صادر کنندگان محصولات کشاورزی و غذایی ایجاد کرده است. غیرواقعی بودن قیمت های پایه صادراتی از جمله این موارد است. البته این مساله با بخشنامه ای که از سوی معاون اول رئیس جمهور ابلاغ شد تا حدی مرتفع شده است. ناکارآمدی نظام تعرفه ای، چالش های گمرکی، صادرات غیر رسمی و نبود زیرساخت های قوی حمل و نقل نیز از دیگر مشکلات است که ناشی از قوانین و مقررات تجاری است. موانع بازار عراق که به واسطه وضع محدودیت های مختلف این کشور برای ورود کالا ایجاد شده و تحریم های بین المللی که به واسطه خروج آمریکا از برجام مجدداً اجرا شده نیز دست اندازهای است که ناشی از مقررات و قوانین بین المللی سده راه صادر کنندگان قرار گرفته است. علاوه بر این، افزایش مستمر هزینه های تولید و در نتیجه افزایش قیمت تمام شده تولیدات داخلی و تامین نهاده ها و محصولات به نرخ ارز آزاد موجب قیمت تمام شده بالای محصولات کشاورزی و غذایی می شود. این موضوع، کاهش رقابت پذیری در بازار های جهانی را به دنبال دارد که یکی از چالش های مهم در صادرات است. ناکارآمدی سیاست های حمایت از تولید، عدم تناسب هدف گذاری صادرات با سیاست های حمایتی، عدم پشتیبانی از صادر کنند در شرایط بحران، عدم شناخت بازارهای صادراتی، عدم اطلاع از تحکات رقبا و عدم صیانت از برندهای معتبر نیز مواردی است که به دنبال سیاست های حمایتی غیرهوشمند ایجاد شده است.

سهم صادرات کشاورزی و صنایع غذایی در هشت ماه منتهی به آبان سال ۱۳۹۷ بیش از ۷۵ میلیون و ۲۷۰ هزار تن کالاها غیر نفتی به ارزش ۳۱ میلیارد و ۴۹۱ میلیون دلار از کشور صادر شده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۵ درصد به لحاظ وزنی کاهش و ۱۳ درصد به لحاظ ارزش افزایش داشته است. متوسط قیمت هر تن کالای

۴۰ مشتری اصلی کالاهای ایرانی معرفی شدند

تجارت صنایع غذایی در ثلث دوم

افزایش ۳۶ درصدی صادرات خرما دارد. کاهش ۲۱ درصدی صادرات لبنیات نیز حاصل عملکرد صادر کنندگان در این بازه زمانی است. صادرات لبنیات و بستنی در هشت ماه اول اسامال ۲۴۲ هزار تن به ارزش بیش از ۴۵۵ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل، بیش از ۱۹ درصد به لحاظ وزنی و ۳۱ درصد به لحاظ ارزشی کاهش داشته است. در هشت ماه منتهی به آبان سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل، تنها صادرات کره ۹۹ درصد و بستنی ۱۶ درصد به لحاظ وزنی افزایش یافته است. در این دوره صادرات شیر و خامه نسبت به مدت مشابه سال قبل ۵۱ درصد، شیر خشک ۴۱ درصد، ماست و دوغ ۱۳ درصد و پنیر ۵ درصد کاهش یافته است.

صادرات شیرینی و شکلات از ابتدای سال تا انتهای آبان نشان می دهد در مجموع حدود ۱۸۴ هزار تن انواع شیرینی و شکلات به ارزش بیش از ۵۷۰ میلیون دلار از کشور صادر شده است که نسبت به مدت مشابه سال قبل، حدود ۲۷ درصد به لحاظ وزنی و ۲۱ درصد به لحاظ ارزشی افزایش داشته است.

صادرات گوجه فرنگی از ابتدای اسامال تا انتهای آبان حدود ۴۲۹ هزار تن به ارزش بیش از ۱۶۶ میلیون دلار ثبت شده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته، حدود ۲۴ درصد به لحاظ وزنی و ۴۹ درصد به لحاظ ارزشی افزایش داشته است. در همین دوره صادرات رب گوجه فرنگی حدود ۶۶ هزار تن به ارزش ۹۷ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۲۲ درصد و وزنی ۱۹ درصد افزایش یافته است. البته ممنوعیت صادرات این محصول در ماه های اخیر، می تواند یکی از دلایل مهم کاهش صادرات آن باشد.

صادرات سیب از ابتدای سال تا انتهای آبان نشان می دهد حدود ۲۰۷ هزار تن سیب به ارزش بیش از ۱۱۴ میلیون دلار از کشور صادر شده که نسبت به مدت مشابه سال قبل، حدود ۳۳ درصد به لحاظ وزنی و ۷۵ درصد به لحاظ ارزشی افزایش داشته است. در هشت ماه منتهی به آبان اسامال، حدود ۲۷۶ یافته است. متوسط قیمت پایه صادراتی پسته ۹ دلار و ۳۶ سنت است که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۴ درصد به لحاظ وزنی کاهش و ۸ درصد به لحاظ ارزشی افزایش داشته است. در این دوره صادرات صنایع تبدیلی سیب زمینی ۱۸ هزار تن به ارزش ۱۰۴ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۰ درصد و وزنی ۱۸ درصد از ارزشی افزایش یافته است.

مقاصد اصلی صادرات

در هشت ماه منتهی به آبان سال ۱۳۹۷ محصولات کشاورزی و غذایی به حدود ۱۲۰ کشور جهان صادر شده است. اما صادرات اصلی این محصولات به ۴۰ کشور خارجی صورت گرفته است. ترکیب خریداران محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایرانی نشان می دهد بیشترین صادرات این محصولات به عراق صورت می گیرد. ارزش صادرات این محصولات از ابتدای اسامال تا انتهای آبان به این کشور یک میلیارد و ۷۹۶

دیدگاه

اثر تحریم بر صنعت غذای کشور

شاهرخ عباس زاده
مدیرعامل گروه دیلمان

صنعت غذا از قربانیان تحریم است. خیلی از تولید کنندگان محصولات غذایی ضمن کاهش تولید، قیمت های خود را بالا بردند که نمونه آن روغن، ماکارونی، آب معدنی، رب و... است. با افزایش قیمت ظروف فلزی، برخی از صنایع به سمت شیشه رفتند تا هزینه های خود را کاهش دهند، ولی این امر نمی تواند چاره ساز باشد چرا که مادر صنایع غذایی و بسته بندی نتوانسته ایم به خود کفایی برسیم. بعد از صنعت غذا، نوبت به کارخانه های لبنی رسید که البته این گروه هر سال فریاد اعتراض نسبت به رشد قیمت های سر می دهد و از زیان ده بودن فعالیت هایش صحبت می کند. این صنعت هم با افزایش قیمت محصولات خود از دیوار تحریم گذشتار. عمده مشکلات و تاثیرات تحریم در صنایع غذایی می توان از مشکل تامین ماشین آلات مورد نیاز برای تولید، تاخیر در انجام مبادلات بین المللی و ورود مواد اولیه مورد نیاز، عدم استفاده از نیروی متخصص خارجی و نیز افزایش هزینه های تولید نام برد. تحریم ها در بخش غذای کشور، چالش هایی از جمله کاهش تقاضا، مشکلات مالی، مشکلات مبادلات بین المللی، مشکلات تامین مواد اولیه و فناوری و قیمت تمام شده بالا را برای واحدهای این بخش به همراه داشته است. با این حال، مهم ترین چالش های بخش تولید در زمینه تامین سرمایه ارزان قیمت و نقل و انتقال بین المللی است. تا جایی که کاهش نرخ سود تسهیلات، کاهش به دلیل کمبود منابع مالی و واحدها به دلیل بدهی بالا، قادر به استفاده از این تسهیلات نیستند، این در حالی است که به دلیل محدودیت های ایجاد شده در نظام بانکی کشور، بسیاری از بانک های معتبر بین المللی از پذیرش اعتبار اسنادی بانک های داخلی معافیت می کنند. در نتیجه امکان گشایش اعتبارات و استفاده از مبادلات بین بانکی از تولید کنندگان داخلی سلب شده است. عدم حضور و اطمینان خاطر سرمایه گذاران و بانک های خارجی نیز یکی دیگر از اثرات مخرب تحریم هاست. امروز اولین اثر تخریب عدم اطمینان و اعتماد اقتصاد جهانی به آینده اقتصاد ایران است. در همین سال جاری شاهد آن بودیم که متاسفانه وریسک سرمایه گذاری در ایران افزایش یابد و سرمایه های ارزان قیمت خارجی وارد خرجه تولید کشور نشود. عدم امکان حضور در برخی نمایشگاه های بین المللی دنیا نیز یکی دیگر از اثرات مخرب تحریم های نمایشگاه است. در همین سال جاری شاهد آن بودیم که متاسفانه نمایشگاه سیال فرانسه از ارائه خدمات و غرفه به تولید کنندگان ایرانی خودداری کرده همچنین به دلیل برهیز تامین کنندگان خارجی از انعقاد قراردادهای بلندمدت و تمایل آنها به انجام معاملات نقدی، قیمت مواد و تجهیزات از نوسان بیشتری برخوردار است که این موضوع، سودآوری صنایع داخلی را با تردید بیشتری مواجه کرده است. مواد غذایی شامل تحریم های می شود اما تجار ما برای واردات با بانک های چینی و دیگر بانک های دنیای دوم دنیا دچار مشکل شده اند که این مساله می تواند ۳۰ تا ۲۵ درصد بر هزینه ها بیفزاید. این افزایش قیمت هادر قیمت تمام شده محصولات را در نهایت در قیمت فروش محصولات در بازار های داخلی و خارجی به صورت مستقیم تاثیر خواهد گذاشت، چرا که در بازار های بین المللی کشورهای رقیب از معافیت های حمل و نقلی، تسهیلات ارزان قیمت بانکی و مواد اولیه ارزان تر استفاده می کنند در حالی که تولید کنندگان ایرانی به علت تحریم ها و مشکلات به وجود آمده قادر به ارائه قیمت رقابتی نیستند. در نهایت قطعاً تحریم های آمریکا و برخی کشورهای غربی نمی تواند جلوی پیشرفت صنعت غذای کشور را بگیرد، ولی چالش های عظیمی را ایجاد خواهد کرد که امیدواریم با حمایت بیشتر و واقعی دولت و ایجاد و اجرای راهکارهای حمایتی، تولید کنندگان ایرانی بتوانند از این مسیر با سهولت و سرعت بیشتری عبور کنند.

خبر

کاهش زمان صدور گواهی محصولات کشاورزی

ایرنا: مدیر کل دفتر محیط زیست و سلامت غذای وزارت جهاد کشاورزی گفت: با تمهیدات به عمل آمده فرآیند اخذ نشان گواهی محصولات کشاورزی به شرط تکمیل بودن پرونده از ۴۰ روز به یک هفته کاهش یافته است. سعید سعادت افروز: برای محصولات گواهی شده باید بستری فراهم شود تا این تولیدات به بازار راه پیدا کند و به فروش برسد. وی تاکید کرد: اداره استاندارد وظیفه نظارت بر محصولات کشاورزی را بر عهده دارد و با اقدامات صورت گرفته پس از اخذ نظارت و گواهی های لازم از طریق سامانه های الکترونیکی نشان گواهی محصولات صادر می شود. وی با بیان اینکه برای کاهش هزینه محصولات گواهی شده با صندوق بیمه مذاکراتی انجام گرفته است، افزود: کلیه محصولاتی که به روش گواهی شده تولید می شود، روی محصولات خود ۲۰ درصد تخفیف اخذ می کنند. مشاور وزیر کشاورزی در پایان گفت: طبق اعلام مرکز آمار از مجموع ۱۶۵ میلیون هکتار مستعد کشت و زرع در ایران، ۱۸۷۵ میلیون هکتار در اختیار بخش کشاورزی است که از این مجموع هشت میلیون هکتار زمین به کشت های آبی اختصاص دارد. وی افزود: با وجود کمیود منابع آب، سال گذشته ۱۲۲ میلیون تن محصول کشاورزی در کشور تولید شد.

شرکت بیسکویت فرخنده
حامی اولین دوره مسابقات
قهوه تخصصی ایران

فرخنده، شیرینی محلات شام
www.farkhondeh.com
info@farkhondeh.com
+98 21 55711500
farkhondeh.biscuit

ترشی انگور
پادشاه طعم ها...

شرکت صنایع غذایی سحر
SAHAR
www.saharfood.com